

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
до розробленого детального плану території обмеженої вулицями Миколи Бобяка,
Приладобудівників та річкою Уж

Ужгород-2019 р.

Зміст

АНОТАЦІЯ

ВСТУП

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ СТАНУ НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ
 - 3.1. Соціально-демографічні показники міста та здоров'я населення
 - 3.2. Аналіз сучасного стану навколишнього середовища
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У Т.Ч. РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДДП, ОСОБЛИВО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У Т.Ч. ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДДП
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У Т.Ч. ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДДП
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ
 - 8.1. Ускладнення що виникли в процесі проведення СЕО
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЯ
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

АНОТАЦІЯ

У даній роботі виконано звіт зі стратегічної екологічної оцінки до розробленого детального плану території, обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж.

Звіт виконано у відповідності до діючої нормативно-правової бази.

Детальний план території розроблений відповідно до Рішення Ужгородської міської Ради № 805 від 09.11.2017 р.; і ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування та забудова територій» з врахуванням вимоги Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту», ДБН В.2.3-5-2001 «Вулиці та дороги населених пунктів», ДБН Б.2.4-1-94 «Планування і забудова сільських поселень» та Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів (наказ №173 від 19.06.96).

Детальний план території є одним із засобів створення ефективної системи управління у містопланувальній та містобудівній сфері.

ВСТУП

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року».

З підписанням Угоди про асоціацію України з ЄС та європейського напрямку розвитку суспільства все більшого значення у національній і регіональній політиці набуває концепція сприяння сталому розвитку територій шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття управлінських рішень щодо екологічної безпеки.

Стратегічна екологічна оцінка містобудівної документації дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі детального планування.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ

Детальний план є містобудівною документацією місцевого рівня, яка розробляється з метою визначення планувальної організації і функціонального призначення, просторової композиції і параметрів забудови та ландшафтної організації кварталу, мікрорайону, іншої частини території населеного пункту, призначених для комплексної забудови чи реконструкції, та підлягає стратегічній екологічній оцінці.

Детальний план території, обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді, Закарпатської області, розробляється з метою встановлення можливості розміщення на вказаній земельній ділянці багатоповерхової секційної житлової забудови та визначення територіального розвитку на проектний період з урахуванням перспектив, обґрунтованих раціональним використанням територіальних та природних ресурсів, а також з метою оптимальної функціональної організації поселення, яка має забезпечувати розвиток та реконструкцію міського поселення, найкращі умови для проживання та праці.

Детальний план території передбачає:

- визначення майбутніх потреб переважних напрямів використання території;
- урахування державних, громадських і приватних інтересів під час планування забудови та іншого використання території;
- обґрунтування черговості й пріоритетності забудови та іншого використання територій;
- визначення меж функціональних зон, пріоритетних та допустимих видів використання і забудови територій;
- оцінку загального стану населеного пункту, основних факторів його формування, визначення містобудівних заходів щодо поліпшення екологічного та санітарно-гігієнічного стану;
- визначення територій, що мають будівельні, санітарно-гігієнічні, природоохоронні та інші обмеження їх використання.

При розробленні детального плану території багатоповерхової секційної житлової забудови, обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді, враховуються програми розвитку інженерно-транспортної інфраструктури, чинної містобудівної документації на місцевому рівні та інформація земельного кадастру.

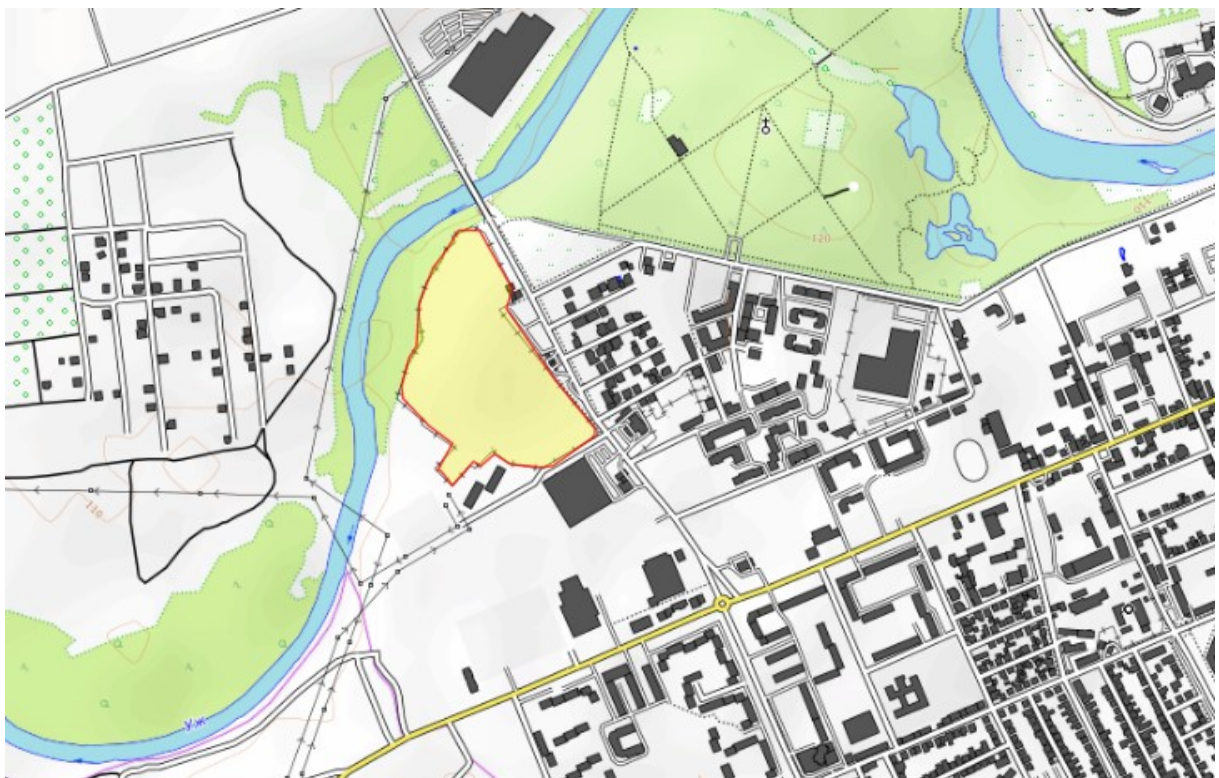
Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою статті третьої. Така планована діяльність підлягає оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Детальний план території зроблений відповідно до рішення Ужгородської міської Ради № 805 від 09.11.2017 р. При розробленні детального плану території враховуються: генеральний план міста Ужгорода, програми розвитку інженерно-транспортної інфраструктури м. Ужгорода, чинної містобудівної документації на місцевому рівні та інформація державного земельного кадастру.

Таблиця 1. Техніко – економічні показники об'єкта будівництва, обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж

№ п/п	НАЗВА ПОКАЗНИКІВ	ПЛОЩА
1	Загальна площа території	18,8326 га
2	Площа забудови	2,8198 га
3	Площа замощення	8,9269 га
4	Площа дорожнього покриття (асфальт, щебінь)	5,1298 га
5	Площа тротуарів, доріжок, майданчиків	3,7971 га
6	Площа озеленення	7,0859 га

Викопіювання м. Ужгорода з оглядової карти території для якої розробляється ДПТ (мал. 1)

 території для якої розробляється ДПТ

Ужгород (угор.*Ungvár*, словац.*Užhorod*)— місто на річці Уж, адміністративний центр Закарпатської області та Ужгородського району. Розташоване за 811 км від Києва, на кордоні зі Словаччиною.

Місто біля підніжжя Карпат є найменшим обласним центром країни, проте має багату й давню історію. Засноване у IX столітті. Воно опинилося під владою Угорщини, а пізніше — Австро-Угорщини. Було довгий час фортецею роду Другетів. Ужгород розвивався як промисловий та культурний центр Закарпаття. З 1919 р. по 1939 рр. був столицею Підкарпатської Русі у складі Чехо-Словаччини, 1945-го перейшов до УРСР, з 1991-го — в складі незалежної України.

Серцем Ужгорода є його замок, численних туристів також приваблюють костел, синагога та резиденція єпископа. У 1646 році під егідою Ватикану проголошено Ужгородську унію та утворено греко-католицьку церкву в Закарпатті.

Тенденція останніх років характеризується, як природнім, так і механічним приростом населення міста. Природний приріст, стане основним фактором у збільшенні чисельності населення.

Важливим позитивним фактором для зростання та підтримування народжуваності на порівняно високому рівні вважається не власне рівень життя населення, а сукупність факторів, які сприяють покращенню якості життя: розширені можливості зайнятості, можливості поєднання зайнятості з вихованням дітей, покращення у сфері оплати праці та можливості забезпечення житлом. Тільки поліпшення ситуації в цих сферах дозволить більш повно реалізувати населенню свої репродуктивні прагнення. Тому за оптимістичним варіантом передбачаються вищі темпи зростання народжуваності.

Гідрографія та рельєф

Місто розташоване на висоті приблизно 120 м в передгір'ях Карпат на річці Уж (105 км в межах України). Територія міста становить 41,56 км². Протяжність міста з півночі на південь — 12 км, зі сходу на захід — 5 км. Найвища точка Ужгорода — гора Велика Дайбовецька — 224 м. Історично Ужгород було збудовано на річці Уж. Уж починається біля підніжжя Вододільного хребта, має два витoki (Уж і Ужок), які беруть початок відповідно на висотах 1250 і 1000 мн.р.м. Нижче Ужгорода перетинає державний кордон з Словаччиною, на території якої впадає в р. Лаборець - праву притоку Латориці. Довжина річки в межах області 107 км (загальна довжина 133 км), площа водозбору 2010 км² (загальна площа водозбору 2750 км²). Біля Ужгорода річка повертає на захід. Тут гори розходяться, долина розширюється до 2 - 3 км, Уж виходить на Закарпатську низовину і набуває рівнинного характеру. Середньорічна витрата води р. Уж в м. Ужгород становить 28,7 м³/сек.

Річка Уж, на берегах якої розташувалось місто, істотно впливає на рекреаційний потенціал Ужгорода. Вона протікає через місто з сходу на захід. Протяжність ріки в межах міста становить 10,5 км. Ширина русла коливається в межах 30-60 м, береги частково укріплені кам'яною кладкою.

Водність річки Уж істотно змінюється протягом року. Характерною особливістю внутрі річкового розподілу стоку є наявність паводків на річці протягом більшої частини року, нестійкої літньої - осінньої та зимової межени та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами.

Весь теплий період року характеризується частим випаданням зливових опадів, внаслідок чого на річках району щорічно утворюються дощові паводки. У середньому за рік спостерігається 8-10 паводків, в тому числі 1-4 з виходом на заплаву. Інтенсивна водовіддача водозборів при випаданні зливових опадів, а також значна пересіченість місцевості з великими похилами сприяють формуванню паводків з крутими підйомами та спадами рівнів води. Тому тривалість стояння високих рівнів незначна і не перевищує, як правило, 4 - 8 діб.

Осінь і зимова межені нетривалі та нестійкі внаслідок випадання дощів в осінній сезон і відлиг зимою. Зимова межень найбільш чітко проявляється в період зі стійкою від'ємною температурою повітря. Вона рідко триває два місяці.

При відлигах зимовий стік істотно збільшується внаслідок талих вод, перериваючи меженний період. Тому у формуванні весняного водопілля бере участь тільки частина снігозапасів. Разом з тим у гірських умовах сніготанення відбувається не одночасно по всьому водозбору, а підпорядковане висотній зональності. Все це приводить до зменшення максимальних витрат води й утворення складного гідрографу стоку з багатьма піками. Як наслідок у переважній більшості років максимальні витрати води весняного водопілля уступають максимумам дощових паводків, викликаних інтенсивними зливами.

Процеси льодоутворення в основному починаються в грудні. Часто вони тривають один-півтори місяці, а у нестійкі зими – протягом всього зимового періоду. Льодостав встановлюється наприкінці грудня, але буває не щорічно. Середня тривалість льодоставу – 1-2 місяці. У теплі зими бувають неодноразові скресання та очищення річок від криги.

Площа зелених масивів і насаджень становить 1574 га, крім цього, Ужгород оточений лісами. Значну частину площі міста становить правобережна частина (Старе Місто), яка дещо більша за лівобережну. Береги річки Уж пов'язують 7 мостів: 4 пішохідно-транспортних 2 пішохідні та 1 залізничний.

На території м. Ужгорода є штучні озера-бувші кар'єри де добували будівельний камінь та глину для виробництва цегли:

1) Ужгородський кар'єр знаходиться у мікрорайоні Радванка. Він виглядає як озеро, але насправді це затоплене місце, де раніше добували камінь. Глибина сягала більше 25 метрів. Площею 4,5 га. Живлення підземними водами;

2) озеро «Кирпичка» бувший глиняний кар'єр по вул. 8-го Березня, живиться підземними ґрунтовими водами, площа водного дзеркала близько 2,4 га;

3) чорні озера бувші глиняні кар'єри. розташовані між мкр. вул. Загорської та державним кордоном з Словаччиною площею - 2,6 га, 9,7 га та 3,3 га, живляться опадами та ґрунтовими водами.

Клімат

Клімат помірно-континентальний, з жарким літом і м'якою зимою. Значно впливає на клімат міста захищеність Карпатами від холодних вітрів з півночі. Весняні приморозки закінчуються в середньому в двадцятих числах квітня, а перші осінні - починаються 10-28 жовтня; тривалість безморозного періоду, залежно від рельєфу, коливається в межах 170-190 днів.

Середньорічна температура повітря становить 10,1 ° С, найнижча вона у січні (мінус 1,7 ° С), найвища — в липні (20,9 ° С).

Найнижча середньомісячна температура повітря в січні (мінус 11,1 ° С) зафіксована в 1964 р., найвища (4,1 ° С) — у 1936 р. Найнижча середньомісячна температура в липні (17,6 ° С) спостерігалась у 1902 і 1979 рр., найвища (23,6 ° С) — у 1994 р. Абсолютний мінімум температури повітря (мінус 32,0 ° С) зафіксовано 9-10 лютого 1929 р., абсолютний максимум (38,6 ° С) — 15 липня 1952. В останні 100–120 років температура повітря в Ужгороді, так само як і в цілому на Землі, має тенденцію до підвищення. Протягом цього періоду середньорічна температура повітря підвищилася приблизно на 1,0 ° С. Найбільше підвищення температури в першій половині року.

У середньому за рік в Ужгороді випадає 748 мм атмосферних опадів, найменше їх у лютому і квітні, найбільше — у червні та липні. Мінімальна річна кількість опадів (443 мм) спостерігалась у 1961 р., максимальна (1134 мм) — у 1980 р. Максимальну добову кількість опадів (75 мм) зафіксовано у червні 1892 р. У

середньому за рік у місті спостерігається 156 днів з опадами; найменше їх (9) у жовтні, найбільше (18) — у грудні. Щороку в Ужгороді утворюється сніговий покрив, проте його висота незначна. Відносна вологість повітря в середньому становить 73%, найменша вона у квітні (63%), найбільша — у грудні.

Вітровий режим також впливає на комфортність кліматичних умов міста. Вітер пом'якшує літню спеку, сприяє очищенню повітряного басейну Ужгорода від пилу та інших продуктів життєдіяльності. На протязі року переважають вітри південно – східного напрямку (27%). Висока частка безвітряних днів, що складає 24%. Ймовірність сильних вітрів (10м/с і більше) становить лише 2%. В середньому на протязі року із-за високої хмарності в місті спостерігається лише 91 день без сонячного світла. Середня тривалість сонячного світла складає 1926 годин за рік.

Поєднання природних чинників та мікрокліматичних особливостей міста роблять Ужгород одним з найтепліших та найбільш сонячних місць Закарпаття. Багато сонячних днів весною, влітку і восени, відсутність сильних морозів взимку, рівномірні опади, добротний ґрунт створюють хороші умови для проживання.

Ґрунти

Дерново-буроземні ґрунти за характером ґрунтоутворення, загальним виглядом грантового профілю, фізичними та хімічними властивостями близькі до типових буроземів гірської частини Закарпатської області. Виділяються вони в окремий тип внаслідок накладання дернового процесу ґрунтоутворення на буроземний у специфічних умовах їх залягання та більшої участі в ґрунтоутворенні трав'янистої рослинності. Формування цих ґрунтів відбувалося на виположених гірських схилах, середніх і високих терасах гірських річок у нижній частині лісового поясу Карпат під дубовими та буковими лісами на глибоких товщах елювіо-делювіо карпатського флішу та давньо алювіальних відкладів. Ці породи мають переважно незначну щєбінюватість, задовільно дреновані, а тому оглеєні відміни поширені мало.

Генетичний профіль дерново-буроземних ґрунтів нагадує профіль бурих гірсько-лісових ґрунтів. Проте в нього є ряд своїх рис. Перш за все тут виділяється бурувато-сірий гумусовий горизонт, товщина якого 20-30 см. Він грудкувато-зернистий, пухкий, має небагато дрібних кам'янистих фракцій. Вміст гумусу, особливо у ґрунтів, що розвинулись на алювіально-делювіальних відкладах, досягає 2,8-5,1%. У горизонті нижча актуальна кислотність (рН сольове 4,5-5,0) і досить високий ступінь насичення основами (58-80%).

Буроземно-підзолисті ґрунти, поширені на виположених формах рельєфу горбів, гряд у передгір'ї і високих терас гірської частини області. Вони утворились на досить глибоких товщах делювіальних і давньо алювіальних переважно не щєбенистих відкладів. На їх формування вплинули два основні процеси ґрунтоутворення; буроземний, що відбувався під впливом лісової рослинності, і псевдопідзолистий або лессіваж, викликаний надмірним зволоженням і поверхневим оглеєнням, яке зумовлює відновлення окисного заліза, переведення його у двовалентний рухомий іон і збільшує рухомість гумусових речовин. Ці сполуки перерозподіляються по профілю гранту за підзолистим типом, але без тих глибоких хімічних перетворень, які властиві справжньому підзолистому процесові.

Буроземно-підзолисті ґрунти відносять до малогумусових. У їх верхньому горизонті міститься від 1,1 до 2,9% перегною, а в елювіальному лише 0,6-0,8%. Без карбонатність материнських порід та вилуговування у процесі ґрунтоутворення зумовили високу кислотність ґрунтів по всьому профілю. Надмірно високою є актуальна кислотність гумусово-елювіального горизонту, сольове рН якого дорівнює в середньому 4,2. Порівняно висока гідролітична кислотність — від 3,2 до 5,2 мг-екв. на 100 г ґрунту, а обмінна кислотність в основному викликана рухомим алюмінієм — 3,8-18,6 мг на 100 г ґрунту. Сума ввібраних основ коливається в межах 4,6-9,6 мг-екв на 100 г ґрунту, що

зумовлює досить низький ступінь насиченості — 47,7% з коливаннями від 19,0% до 62,0%. При нестачі поживних речовин і високій кислотності ґрунту рослини засвоюють рухомий алюміній, який токсично на них впливає. Корені рослин набувають потворних форм і не можуть нормально виконувати своїх функцій десукції поживних елементів і води. А забезпечення рухомими формами всіх поживних елементів у цих ґрунтах низьке.

Лучні опідзолені глейові ґрунти. Профіль: (0 – 38 см) темно-сірий, суглинковий, плямистий; перехідний (38 – 62 см), гумусовий, грубопризматичний, сильно оглеєний; на глибині 62 – 96 см гумусовий, перехідний, середньосуглинковий, щільний; на глибині 96 – 117 см і більше сизувато-сірий з іржавими плямами.

Лучні неоглеєні ґрунти. Профіль: (0 – 35 см) – гумусовий, бурувато-сірий з горіхувато-зернистою структурою, середньосуглинковий, помітні вицвіти солей; перехідний горизонт (35 – 60 см) – сірувато-бурий, середньосуглинковий, грудкувато-горіхуватий, ущільнений; материнська порода (60 – 85 см) – галька з крупним піском.

Лучні ґрунти містять 4 – 7% перегною, мають слабокислу (рН 4,8 – 6,2) реакцію при низьких значеннях гідролітичної кислотності (1 – 2 мг/екв на 100г ґрунту), добре забезпечені для рослин доступними формами азоту та калію, дещо гірше – фосфору.

Глибше залягає перехідний горизонт (20 – 25 см), помірно гумусований, сірувато-сірий з іржавими плямами, мокрий, в'язкий. Ці ґрунти сильно кислі (рН 4 – 4,5), містять у гумусовому горизонті 8 – 12% гумусу, однак кількість його швидко зменшується з глибиною.

Така чітка залежність властивостей ґрунту від властивостей материнських порід свідчить про стадійну молодість ґрунту.

Флора та фауна

Вулиці та набережні обсажені фруктовими та декоративними деревами. З північного заходу місто оточує лісовий масив. Рослинний покрив у лісах м. Ужгорода представлений буково-дубовим лісом. Серед рослин трапляються рябчик шаховий, водяний горіх плаваючий.

У заплаві річки Уж та на пагорбах м. Ужгорода охороняється масиви буково-дубові ліси, який є місцем оселення цінних мисливських видів тварин та птахів. Площа лісів які знаходяться в постійному користуванні ДП «Ужгородський держлісгосп» скаладає близько 188 га. Ліси відносяться до лісів першої категорії.

Об'єкти природно-заповідного фонду м. Ужгорода

В Ужгороді багато парків та скверів, серед яких: ботанічний сад (загальнодержавного значення), 10 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, а також дві ботанічні пам'ятки природи й дві гідрологічні пам'ятки природи.

Наявність значних площ зелених насаджень, мінеральних джерел, мальовничої ріки Уж відіграють важливу роль в рекреаційному житті міста. Територія Ужгорода в сучасних межах складає 3622,0 га.

Всього зеленої зони по місту 1574 га.

Рослинний світ міста представлений парками (“Боздоський” (58 га), “Підзамковий” (3,5 га), Ботанічний сад (3,2 га), рокарій “Закарпатліс” (0,5 га)), скверами, бульварами та набережними (“Дружби народів” (6,0 га), вул. Довженка (0,23 га), вул. Жупанатська (1,5 га), Православна наб. (3,0 га), Піонерська наб. (9,5 га), Альпінарій (0,07га)).

До природно-заповідного фонду міста також входять:

- пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення “Ботанічний сад Ужгородського державного університету”;
- пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення (парки: “Боздоський”, “Підзамковий”, “Дружба”, обласної лікарні, “Дендросад Лаудона”);
- пам'ятки природи місцевого значення - окремі дерева та свердловини.

Природно-заповідний фонд в м. Ужгороді є складовою екологічної мережі і складає 161 га (4,7% від площі міста). Майже 290 га площі міста займають сади і виноградники. Виноградники бувшого радгоспу «Ужгородський», які знаходяться за лінією інженерно-технічних споруд, на теперішній час запуснені і не обробляються.

Сумарна кількість зелених насаджень загального користування - 82,83 га. Із розрахунку площі озеленення міста загального використання на 1 мешканця припадає 8,6 кв.м. при нормі 10 кв.м.

На території Ужгорода існує понад 20 водопроводів мінеральних вод штучних (свердловин) та природних (джерел), цінних в лікувальному відношенні. Так, в парку «Підзамковий» є мінеральна вода типу «Єсентуки 17», в Боздошському парку – типу «Нарзан», але використання яких характеризується, як обмежене та нераціональне. Джерела та свердловини потребують благоустрою, зокрема свердловина № 8-Уж (Боздошський парк).

Завдяки м'якій зимі, в Ужгородському ботанічному саду росте дерево секвоядендрону гігантського, вік якого близько 100 років.

Таблиця 2. Територія природно заповідного фонду, яка розташована де передбачається планова діяльність

п/п №	Назва охоронного об'єкту	Площа	Розташування	Юридична підстава	Що охороняється
1	Боздошський парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	50,0	м. Ужгород, вул. Боздошська дорога, 5	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414, Ріш. ОВК від 25.07.1972 р. № 243, Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253, Ріш. облради від 04.12.2008 р. № 708, Ріш. облради від 26.05.2011 р. № 220	насадження дерев і кущів для естетичних, рекреаційних, і освітньо-виховних цілей

Охоронне зобов'язання парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Боздошський» (мал. 3)

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Область, місто Закарпатська область, м. Ужгород

ОХОРОННЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

КП "Парк Боздошський" в особі директора Галини Євгенівни Митківської
(суб'єкт господарювання чи землекласника) (посада, прізвище, ім'я та по-батькові)

дає зобов'язання щодо забезпечення режиму охорони та збереження в природному стані
у парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення "Парк Боздошський"
(вказується категорія та назва об'єкту природно-заповідного фонду)
висхідності берегів і уздовж для оздоровлення, рекреаційних, історико-культурних цілей.

На території парку всі види господарської діяльності здійснювати за погодженням
держуправління екоресурсів відповідно до діючого законодавства.

Оформити об'єкт природоохоронною івечністю, нанести на планово-картографічний матеріал, перенести межі парку в натуру.

Рішенням ДРК від 23.10.1994 року №253
(спільного територіального комітету і вини рішення)

в межах міста Ужгорода, по вулиці Боздошський двірчик 3
(вказується місцезнаходження території або об'єкту через територіальний фонд)

загальною площею 50,0 га, без виключень з землекористування

Це охоронне зобов'язання складене в 3-х примірниках, з яких перший зберігається у
землекористувача (землекласника), а інші передані: держуправління екоресурсів в
Закарпатській області, Ужгородській районній екологічній
(вказується через організації)

С.М. Гецко
(керівник однієї з місц. установ, організації, громадянин)

Охоронне зобов'язання зареєстроване в держуправління екоресурсів в Закарпатській області
(структурній екоресурсів в області) № 15

Начальник держуправління екоресурсів в Закарпатській області М.М. Салоха

М. Салоха
(підпис)

М. П. " ОК " " серпень " 2005 р.

Салоха

*У випадку, коли землекласником є фізична особа, її підпис втрачує юридичного підтвердження.

Схема розташування парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Боздошський» (мал. 4)

Основні вимоги щодо режиму парків-пам'яток садово-паркового мистецтва

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забороняється будь-яка діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує їх збереженню.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забезпечується проведення екскурсій та масовий відпочинок населення, здійснюється догляд за насадженнями, включаючи санітарні рубки, рубки реконструкції та догляду з підсадкою дерев і чагарників ідентичного видового складу, замість загиблих, вживаються заходи щодо запобігання самосіву, збереження композицій із дерев, чагарників і квітів, трав'яних газонів.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва може проводитися зонування відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Економічна та соціальна характеристика району робіт

Ужгород є важливим економічним центром області, володіє розвинутою бізнес-інфраструктурою підтримки підприємництва. У місті зосереджено 4358 об'єктів господарювання (25,4 % загальної кількості об'єктів області). Розвинуте підприємництво. На 10 тис. населення в місті припадає 164 малих підприємства при

середньому показнику по області та по Україні — 60 одиниць. Зареєстровано 9,6 тис. підприємств — фізичних осіб. Найбільша кількість суб'єктів підприємницької діяльності юридичних осіб здійснюють діяльність у торгівлі — 525 од, в промисловості — 453, у будівництві — 128, операціями з нерухомістю займаються 327, транспортні послуги надають 79 підприємств. У готельному та ресторанному бізнесі здійснюють діяльність 69 суб'єктів підприємницької діяльності. У банківській сфері послуги надають біля 30 банків.

Найбільшу питому вагу в загальному обсязі реалізованої продукції, робіт та послуг займає оптова і роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами та послуги з їх ремонту — 75,2 %, промисловість — 14,5 %, будівництво — 4,4 %, транспорт — 2,3 % операції з нерухомістю — 1,5 %, готельний та ресторанний бізнес — 0,6 %, фінансова діяльність — 0,3 %. За три останні роки активізувалося іноземне інвестування. Надходження прямих іноземних інвестицій дозволили створити нові спільні підприємства, а на низці чинних провести модернізацію виробництва. За видами економічної діяльності найбільше інвестицій спрямовано у розвиток обробної промисловості (35,3 млн. \$), торгівлю і побут (8,8 млн. \$), готелі та ресторани (2,3 млн. \$) і будівництво (1,4 млн. \$). Інвестиційну діяльність в місті здійснюють інвестори з 28 іноземних держав.

Промисловість

Ужгород є найважливішим економічним центром Закарпаття, тут знаходиться понад 5 тис. суб'єктів господарської діяльності, з них 90 % — приватної або колективної власності. Основними галузями промисловості є харчова, легка, деревообробна, меблева, виробництво машин та устаткування. Провідні підприємства міста, залучивши внутрішні резерви та іноземні інвестиції, провели реконструкцію і модернізацію виробництв, випускають на сьогодні конкурентоспроможну продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Більшість промислових підприємств міста, зокрема такі підприємства як завод “Турбогаз”, “Ужгородприлад”, “Більшовик”, “Електродвигун”, ВО “Тиса”, Ужгородський ФМК втратили свій виробничий потенціал. Якщо в 1990 році на промислових підприємствах міста працювало 20,6 тис. осіб, то на сьогодні, з врахуванням малих підприємств та підприємств з іноземними інвестиціями, близько 7,0 тис. осіб. За обсягами реалізації продукції у порівняльних цінах найбільшу питому вагу займають галузі: виробництво електричних машин та апаратури (28,3%), машин та устаткування (14,9 %), виробництво меблів (19,4%), легка промисловість (17,8%), харчова промисловість (6,2 %), виробництво деревини та виробів з деревини (5,5 %). Легка та машинобудівна галузі працюють в основному на давальницькій сировині.

До підприємств, які формують найбільші обсяги по місту і є бюджетоутворюючими відносяться ТОВ “Гроклін-Карпати” (виробництво меблів), ТОВ “Матяш і Матяш”, ТОВ “Завод “Конвектор” (машинобудування), ВАТ “Ужгородська швейна фабрика” (легка промисловість), ЗАТ “Скілур” (виробництво напоїв), ТОВ “ФЦА Україна” (парфюмерна промисловість).

На теперішній час найбільшим бюджетоутворюючим підприємством в місті є Ужгородський національний університет, де навчається близько 14 тисяч студентів.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Для визначення найгостріших проблем та реальних можливих шляхів їх вирішення у сфері охорони атмосферного повітря м. Ужгород та населених пунктів Ужгородського району можливо лише на рівні регіональної влади Закарпатської області.

Протягом 2016 року відбулося незначне збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення. Обсяги забруднюючих речовин, які надійшли у повітряний басейн у 2016 році від стаціонарних джерел забруднення, за даними Головного управління статистики, збільшились в порівнянні з 2015 роком на 10,4% і складають 4,9 тис.тонн проти 4,4 тис.тонн у 2015 році. Із загальної кількості викидів забруднюючих речовин 54,6% складають речовини, що належать до парникових газів, зокрема, метан. Крім того, 0,1 млн.т становлять обсяги викидів діоксиду вуглецю.

Виходячи з проведеного аналізу можна зробити висновок, що найгострішою проблемою у сфері охорони атмосферного повітря є використання застарілих технологій виробництва теплової енергії для обігріву житлових приміщень, що спричиняє негативний вплив на стан довкілля та здоров'я населення та викидів від автомобільного транспорту, який проїжджає через селище. Найбільш прийнятним для влади способом вирішення зазначеної проблеми є використання програмно-цільового підходу.

Найбільш вразливою складовою, що зазнає негативного впливу викидів в атмосферне повітря, є здоров'я населення.

3.1 Соціально-демографічні показники м. Ужгород та здоров'я населення

Тенденція останніх років характеризується, як природнім, так і механічним приростом населення міста. Природний приріст, стане основним фактором у збільшенні чисельності населення.

Чисельність населення 113 888 чол. станом на 01.02.2017). Густота населення – 2740,4 осіб/км².

Важливим позитивним фактором для зростання та підтримування народжуваності на порівняно високому рівні вважається не власне рівень життя населення, а сукупність факторів, які сприяють покращенню якості життя: розширені можливості зайнятості, можливості поєднання зайнятості з вихованням дітей, покращення у сфері оплати праці та можливості забезпечення житлом. Тільки поліпшення ситуації в цих сферах дозволить більш повно реалізувати населенню свої репродуктивні прагнення. Тому за оптимістичним варіантом передбачаються вищі темпи зростання народжуваності.

Демографічні показники та здоров'я населення є чутливими показниками, які відображають зміни в якості навколишнього природного середовища. Чисельні дані свідчать про те, що в екологічно несприятливих районах реєструється збільшення рівня смертності та захворюваності населення, при цьому відстежується певний зв'язок з екологічними особливостями району (Таблиця 3).

**Таблиця 3. Захворюваність дорослого населення Ужгорода
2015-2017 рр. (на 100 тис дорослого населення)**

Адміністративна територія	2015 р.	2016 р.	2017 р.
м. Ужгород	43331,8	53226,2	43 050,5

Зміна вікової структури населення, зниження якості та тривалості життя є наслідком багатьох економічних, соціальних та екологічних факторів, серед яких забруднення навколишнього природного середовища займає значне місце. Високий рівень забруднення атмосферного повітря - один з основних факторів підвищення ризику смертності та захворюваності населення.

Потрапляння забруднюючих речовин в організм людини через органи дихання викликає ризик розвитку їх хвороби. Крім того, тверді частинки, осаджуються на поверхні землі та можуть потрапляти до органів дихання та травлення.

Негативним фактором є зростання рівня захворюваності та загальної смертності населення, хоча показник смертності по місту є одним із найнижчим серед міст та районів області п. Ріст захворюваності пройшов, у першу чергу, за рахунок хвороб системи кровообігу. Спостерігається також зростання рівня захворювань, пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря, зокрема на бронхіальну астму серед дорослих та дітей.

3.2. Аналіз сучасного стану навколишнього середовища

За даними Головного управління статистики у Закарпатській області викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря з стаціонарними джерелами забруднення за 2017 рік становлять 3,2 тис. т.

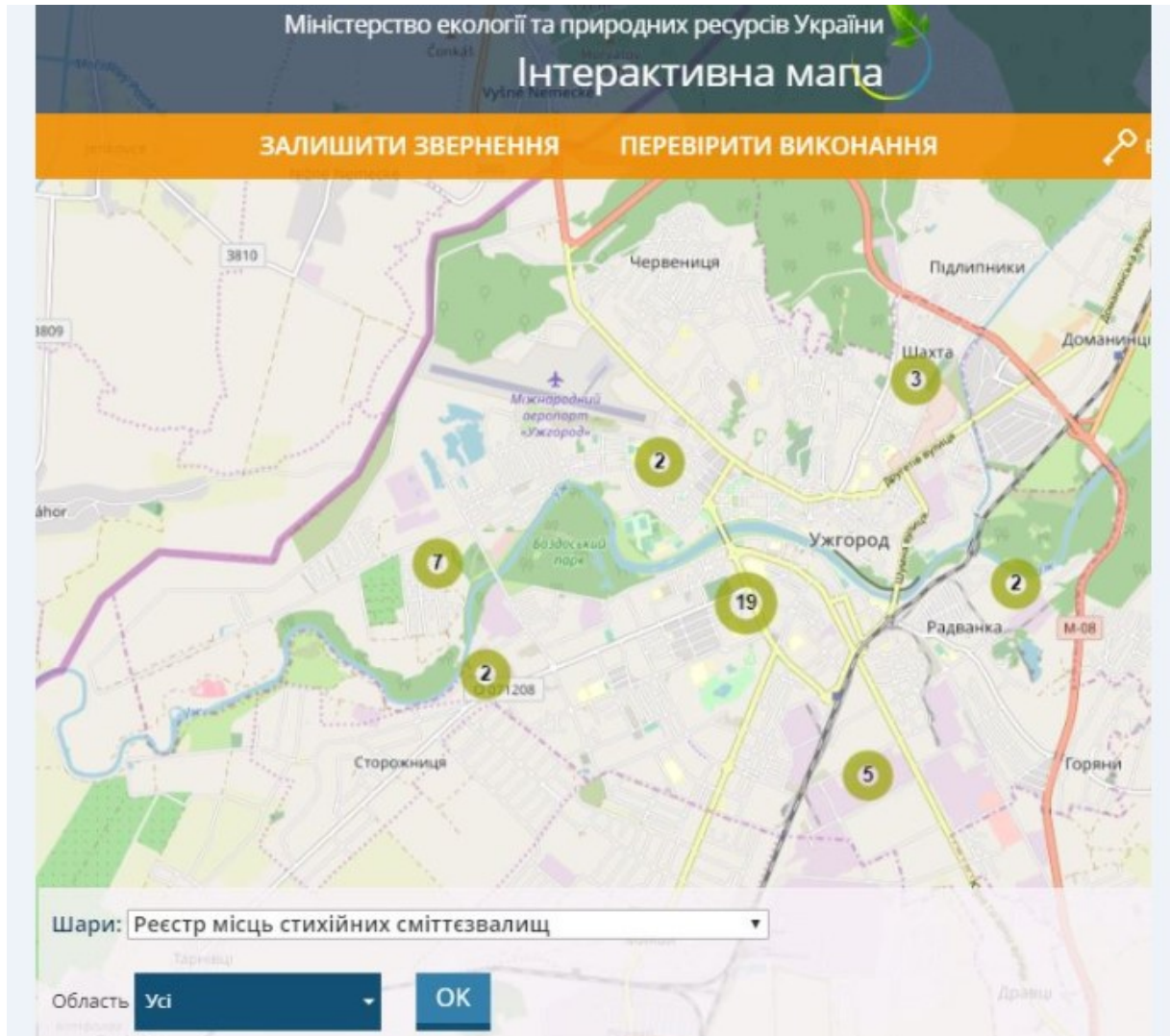
Таблиця 4. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря (1990-2017рр.)

	Обсяги викидів забруднюючих речовин			Крім того, викиди діоксиду вуглецю		
	усього, тис. т	у тому числі		усього, млн. т	у тому числі	
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами ¹		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами ¹
1990	294,5	188,2	106,3			
1991	374,1	193,6	108,5			
1992	139,3	173,5	65,8			
1993	179,3	140,5	38,8			
1994	87,5	59,0	28,5			
1995	36,7	13,2	23,5			
1996	32,0	11,6	20,4			
1997	29,7	11,7	18,0			
1998	47,5	8,6	38,9			
1999	44,7	7,0	37,7			
2000	40,7	7,7	33,0			
2001	41,7	7,8	33,9			
2002	40,3	7,8	32,5			
2003	49,0	13,3	35,7			
2004	32,4	9,6	22,8			
2005	65,9	26,6	39,3			
2006	70,7	25,6	45,1	0,7	0,7	
2007	88,2	22,9	65,3	0,4	0,4	
2008	91,3	23,2	68,1	1,5	0,6	0,9
2009	87,6	21,4	66,2	1,2	0,4	0,8
2010	87,3	17,6	69,7	1,1	0,2	0,9
2011	89,4	17,2	72,2	1,3	0,4	0,9
2012	72,1	8,1	64,0	1,1	0,2	0,9
2013	69,1	7,6	61,5	1,1	0,2	0,9
2014	60,5	3,9	56,6	0,9	0,1	0,8
2015	54,2	4,4	49,8	0,8	0,1	0,7
2016	4,9	4,9		0,1	0,1	
2017	3,2	3,2		0,2	0,2	

¹За 1990-2002 рр. відображаються дані по автомобільному транспорту;
з 2003р. - по автомобільному, залізничному, авіаційному транспорту;
з 2007р. - по автомобільному, залізничному, авіаційному транспорту та виробничій техніці.
Утворення та поводження з відходами¹ (1995-2017рр.)

Характеризуючи стан атмосферного повітря в цілому по Закарпатській області необхідно відзначити деяке його поліпшення та стабілізацію рівнів забруднення протягом 2013-2015 років, адже багато промислових підприємств знизили свою потужність, а деякі взагалі зупинили роботу.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по Закарпатській області наведена в Таблиці 5.

Інтерактивна мапа реєстрації стихійних сміттєзвалищ в. Ужгороді (мал. 5)

Таблиця 5. Динаміка основних показників поводження з відходами I-IV класів небезпеки, тис. т (за формою статистичної звітності № 1-відходи)

№ з/п	Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік
1	2	3	4	5
	Утворено	133,7	155,6	168,8
1	Одержано від інших підприємств	35,7	37,1	38,5
	у тому числі з інших країн	-	-	-
2	Спалено	5,9	7,0	6,3
	у т.ч. з метою отримання енергії	4,6	6,2	4,6
3	Використано (утилізовано)	0,9	0,3	0,2
4	Знешкоджено (знищено)	-	-	-
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	125,6	142,5	163,9
6	Передано іншим підприємствам	20,7	45,9	31,3
	у тому числі іншим країнам	-	-	0,1
7	Направлено в місця неорганізованого складування за межі підприємств	-	-	-
8	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	0,0	0,0	0,022
19	Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств	1838,9	1970,1	4,0

Таблиця 6. Техніко - екологічні параметри сміттєзвалища м. Ужгорода яке розташоване на території Баранинської ОТГ

Код організованого МВВ	0.1.	MVV21248_00002	
Реєстраційний номер МВВ, дата реєстрації	A.1.	№ 5-а24.07.2000	
Дата останньої ревізії МВВ	A.2.		23.10.2015
Найменування МВВ, код	A.3.	полігон ТПВ м. Ужгород	
Місце знаходження МВВ (населений пункт, район), код КОАТУУ	A.4.	с. Барвінок Ужгородський район	2124880300
Повне найменування та адреса власника МВВ, код за ЄДРПОУ	A.5.	підприємство 072801 м, Ужгород, вул. Погорелова, 3	
Режим функціонування МВВ (діюче, закрите, законсервоване)	A.6.	діюче	
Категорія екологічної безпеки МВВ	A.7.	A	
Характеристика МВВ (обсяг, площа, наземне, підземне)	A.8.	наземне	
Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки)	A.9.	тверді побутові відходи, група 77, IV клас	
Географічна широта	B.1.1.	48.583455	
Географічна довгота	B.1.2.	22.354813	
Район:	B.2.1.	Ужгородський	
КОАТУУ:	B.2.2.		2124880300
Зона:	B.2.3.	10	
Квартал:	B.2.4.	010	
Номер ділянки	B.2.5.	2124880300:01:001:0056	
Тип власності	B.2.6.	Державна	
цільове призначення	B.2.7.	11.04	
Площа ділянки	B.2.8.	8.9962	

Система каналізації в місті змішана; у центральній частині міста – загальносплавна, а в нових районах – роздільна. Всі категорії стічних вод системою колекторів і насосних станцій відводяться на міські очисні споруди, які працюють з подвійним перевантаженням. Каналізаційні мережі та насосні станції неспроможні подати всі стічні води міста на КОС, через що, в межах населеного пункту здійснюються всі скиди неочищених стічних вод в р. Уж.

Річка Уж значною мірою забруднюється містом, а також господарсько-побутовими відходами і викидами з території Великоберезнянського, Перечинського та Ужгородського районів. Вода в річці Уж не відповідає вимогам ГОСТу 2761-84 “Джерела господарсько-питного водопостачання”. Значний внесок у забруднення ріки Уж вносить система прямих випусків дощової каналізації, що не мають попереднього очищення та застаріле обладнання міської системи водопостачання та каналізації.

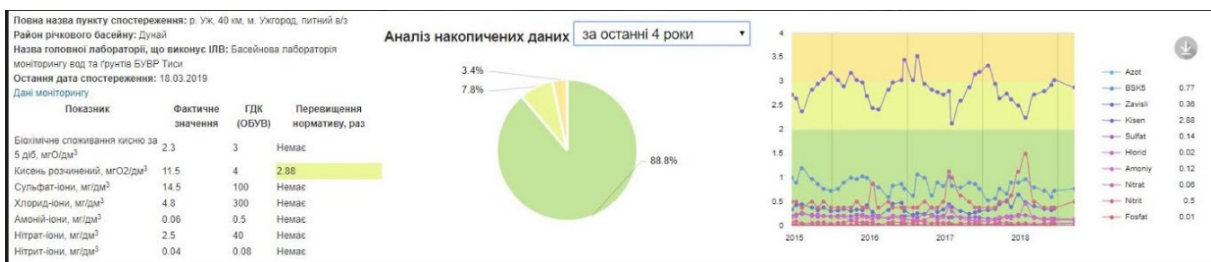
Таблиця 7. Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокористувачами - забруднювачами поверхневих водних об’єктів р. Уж

Назва водокористувача-забруднювача	Нааявність, потужність (м3/добу), ефективність використання (використання потужності) очисних споруд	Водний об’єкт	2015 рік			2016 рік			2017 рік		
			об’єм скидання зворотних вод, млн. м ³	У тому числі об’єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, млн. м ³	Кількість забруднюючих речовин, що скидаються із зворотними водами, т	об’єм скидання зворотних вод, млн. м ³	У тому числі об’єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, млн. м ³	Кількість забруднюючих речовин, що скидаються із зворотними водами, т	об’єм скидання зворотних вод, млн. м ³	У тому числі об’єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, млн. м ³	Кількість забруднюючих речовин, що скидаються із зворотними водами, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Водоканал м. Ужгорода	50000,0	р. Уж	17,89	0,348	9941,0	17,416	0,465	9841,15	19,865	1,565	11065,3
ТОВ"Комуналсервіс", смт. В.Березний	1200,0	р. Уж	0,129	0,062	99,355		0,066	88,93	0,136		160,63
КП"Комунальнік", м. Перечин	1044,0	р. Уж	0,186	0,155	91,14	0,141	0,042	89,8	0,178	0,178	122,349

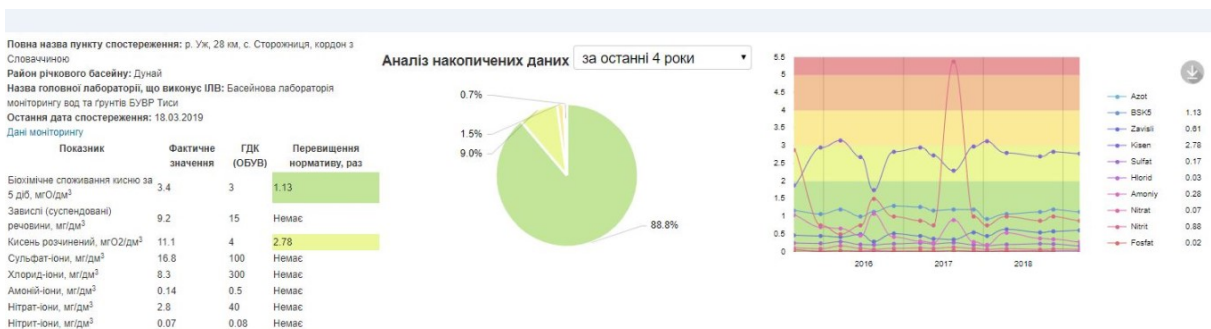
Таблиця 8. Оцінка якості води в створі річки Уж с. Сторожниця

Оцінка якості поверхневих вод у вибраних створах (Відповідно до стандартів Водної Рамкової Директиви ЄС та вимог ICPDR)				
Код ПС у Державному реєстрі	Річка	Адреса створу	Рік	Клас якості
21.02.10.07.06.150	р. Уж	28 км, с. Сторожниця, кордон з Словаччиною	2008	I
			2009	II
			2010	II
			2011	I
			2012	II
			2013	I
			2014	I
			2015	I
			2016	I
2017	II			

Таблиця 9. Аналіз накопичення даних за останні 4 роки пункту спостереження р. Уж 40 км. м. Ужгород питний в/з

Таблиця 10. Аналіз накопичення даних за останні 4 роки пункту спостереження р. Уж 28 км. с. Сторожниця кордон з Словаччиною

Таблиця 11. Водопостачання та водовідведення по регіону

Назва населеного пункту	Частка населення, що має доступ до систем водопостачання (централізованих тощо), %	Частка населення, що має доступ до систем водовідведення (централізованих тощо), %
Усього за регіоном	37,3	26,4
у тому числі:		
у містах	85,6	80,0
у селищах міського типу	48,1	39,0
у селах	14,5	1,0

Виходячи з вищевикладеного, можна зазначити наступні ключові проблеми сільської ради в галузі охорони навколишнього природного середовища (Таблиця 12).

Таблиця 12. Проблеми в галузі охорони навколишнього середовища на території м. Ужгорода

№	Проблема
1	Незадовільний стан полігонів твердих побутових відходів (ТПВ)
2	Розміщення та захоронення ТПВ
3	Відсутність підприємств з переробки ТПВ
4	Відсутня або незадовільний стан каналізаційних мереж
5	Відсутня або незадовільний стан зливової каналізації
6	Недостатня ефективність роботи очисних споруд
7	Низький рівень екологічної культури у представників населення
8	Низький рівень використання альтернативних джерел енергії
9	Недостатня розвиненість системи екологічного моніторингу
10	Слабка мотивація впливу органів місцевого самоврядування на процеси антропогенного навантаження в населених пунктах
11	Низький рівень впровадження енергоефективних технологій

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Під час розробки звіту про стратегічну екологічну оцінку були визначені основні проблеми для навколишнього середовища та охорони здоров'я населення, надані характеристики даних впливів, проаналізовані їх територіальні аспекти.

В даній роботі були визначені ключові екологічні цілі та завдання, їх відношення до містобудівної документації, та визначені можливості їх врахування при розробленні проектних рішень в генеральному плані.

Таблиця 13. Ключові потенційні екологічні проблеми і ризики (та їхні зв'язки з детальним планом території обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж

Основні ризики	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Заходи, визначені проектом оновленого генерального плану
Забруднення атмосферного повітря	Викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами	Магістральні та внутрішньоквартальні проїзди	Розвиток вулично-дорожньої мережі міста, модернізація існуючих об'єктів та установок сучасного типу з використанням природних джерел енергії
Вплив на здоров'я населення	Забруднення атмосферного повітря, переважно викидами забруднюючих речовин від автотранспорту	Магістральні та загальні вулиці.	Розвиток вулично-дорожньої мережі міста шляхом часткової реконструкції існуючих вулиць та будівництва нових вулиць;

Стан водного басейну	Каналізація або централізована з очисними спорудами та скид поверхневого стоку, що формується на території міста без очистки; погіршення гідрологічного режиму річки	Сельбищ-на територія міста де проводиться ДПТ, заплави річки	Розвиток системи автономної каналізації та дощової каналізації; виконання комплексу гіротехнічних заходів;
Біорізноманіття	Недостатність впорядкованих зелених зон та прибудинкових територій		Ландшафтна організація зелених зон та прибудинкових територій

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У Т.Ч. ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

В процесі стратегічної екологічної оцінки стану детального плану території обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді Закарпатської області було розглянуто значну кількість документів, що містять екологічні цілі а також відповідні завдання у сфері охорони здоров'я та соціально-економічного розвитку. Слід зазначити, що різні програми розвитку містять подібні, хоча і не завжди ідентичні, екологічні цілі. Наприклад, основні цілі та завдання визначені програмами з охорони навколишнього природного середовища, що на регіональному та місцевому рівнях повторюються в програмах Соціально-економічного розвитку місцевого і регіонального рівня, та в цільових програмах місцевого і регіонального рівня.

Аналіз також включав цілі, які мають відношення до генерального плану, та цілі, які можуть бути вирішені на іншому рівні планування. На основі аналізу змісту генерального плану експерти/виконавці СЕО оцінили рівень відповідності цілей, викладених у проекті Оновлення генерального плану, екологічним цілям, встановленим на регіональному рівні, та ключовим відповідним цілям.

На основі аналізу цих цілей можна зазначити, що цілі в галузі охорони атмосферного повітря, створені на регіональному рівні, будуть лише частково впроваджені в проекті містобудівної документації, переважно те, що стосується резервування ділянок певного функціонального використання в частині будівництва, вулиць та доріг, створення зелених насаджень в межах санітарно-захисних зон. Скорочення викидів може бути досягнуто за рахунок зменшення викидів від транзитного руху автотранспорту.

Реалізації цілей в сфері енергоефективності, отримання енергії з відновлюваних джерел, та скороченні викидів забруднюючих речовин від спалювальних установок можлива на етапі вибору конструкторсько-технологічних рішень на етапі робочого проектування окремих споруд систем тепло-енергопостачання, що забезпечується в процесі розроблення Оцінки впливу на довкілля об'єкту, що проектується.

У сфері водних ресурсів, будівництва водопровідних мереж і каналізаційних систем цілі визначені у декількох цільових програмах, з визначенням конкретних заходів з реконструкції чи будівництва інженерних мереж споруд та мереж, які передбачаються до реалізації у короткостроковій перспективі та повністю враховуються проектом містобудівної документації. Підвищення якості поверхневих вод може бути

досягнуто також шляхом за рахунок розширення мережі дощової каналізації та будівництва локальних очисних споруд у місцях випуску; створення та озеленення прибережних захисних смуг для всіх водних об'єктів. Також передбачаються заходи щодо інженерної підготовки та захисту території від несприятливих природних процесів, як на ділянках існуючої забудови, так і на ділянках перспективного містобудівного освоєння.

У сфері охорони ґрунтів проект містобудівної документації передбачає створення ландшафтно-рекреаційної зон з розміщенням об'єктів громадської забудови рекреаційно-туристичного спрямування на ділянках малоефективного використання, що знаходяться в межах можливого затоплення повенежими водами 1%-ї забезпеченості та частково зазнають процесів деградації.

Однією з найважливіших питань для міста є видалення відходів, яке здійснюється на території поза межами населеного пункту і залежить від реалізації рішень, визначених програмами поводження з ТПВ на регіональному рівні. Рішення детального плану в сфері поводження з ТПВ не повністю враховують цілі та проекти передбачені регіональною цільовою програмою щодо об'єктів з переробки та утилізації ТПВ, розміщення яких передбачається за межами населеного пункту.

У сфері біорізноманіття проект оновлення детального плану території передбачає створення зелених насаджень загального користування, а також зелених насаджень обмеженого користування та спеціального призначення.

В сфері охорони здоров'я та соціально-економічного розвитку рішення проекту містобудівної документації в достатній мірі враховують цілі, визначені на регіональному та місцевому рівнях, шляхом виділення ділянок певного функціонального використання та необхідної площі для розміщення закладів охорони здоров'я та соціального захисту, фізкультурно-оздоровчих та спортивних споруд, установ культури і та мистецтва, культури та дозвілля, підприємств торгівлі, громадського харчування і побутового обслуговування та інших установ та організацій обслуговування.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ

Вплив на атмосферне повітря. В результаті реалізації планованої діяльності передбачається незначне збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Вплив на водні ресурси. Планована діяльність передбачає не суттєвий вплив на водні ресурси виконання заходів, реалізація яких не призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води.

Відходи. Планова діяльність не передбачає виконання заходів, реалізація яких призведе до збільшення обсягів утворення відходів.

Вплив на земельні ресурси. Внаслідок реалізації планової діяльності не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Вплив на біорізноманіття та рекреаційні зони. В плановій діяльності не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття та рекреаційні зони міста.

Вплив на культурну спадщину. Реалізація планової діяльності не призведе до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини.

Вплив на населення та інфраструктуру. Планова діяльність не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Разом з тим позитивно вплине на

розбудову дорожньо-транспортної інфраструктури на ділянці дороги магістрального значення.

Екологічне управління, моніторинг. Планова діяльність не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки.

При проведенні планової діяльності буде можливе під час здійснення моніторингу атмосферного повітря, а точніше узагальнених даних про склад та обсяги викидів забруднюючих речовин; оцінки рівня та ступеня небезпечності забруднення для довкілля та життєдіяльності населення; оцінки складу та обсягів викидів забруднюючих речовин.

Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація планової діяльності призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Таким чином, можна зробити висновок, що рівень захворюваності населення хворобами, які можуть мати відношення до забруднення атмосферного повітря, є порівняно невисоким. Виражених тенденцій до зниження рівнів захворюваності по кількості населення не спостерігається. Разом з тим, кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань органів дихання у 2017 році зменшилися у порівнянні з 2016 роком і становить 325,8 тис. (Додаток 1).

Реалізація планованої діяльності буде мати позитивний вплив на соціально – економічний розвиток території та незначний вплив на довкілля.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

На основі аналізів, представлених у попередніх розділах СЕО, детального плану території обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді, Закарпатської області з метою сприяння досягненню цілей екологічної політики, встановлених на національному та місцевому рівнях, запропоновано ряд заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я населення, що випливають з реалізації містобудівної документації. Термін "пом'якшення" відноситься до усунення, зменшення, запобігання або контролю негативних впливів на навколишнє середовище, які можуть виникнути внаслідок впровадження містобудівної документації. Запропоновані заходи складаються з тих, що були визначені в процесі розроблення проекту містобудівної документації і рекомендацій що виникли в результаті виконання СЕО. Реалізація проекту детального плану потребує виконання великої кількості заходів, що стосуються розвитку сфери забезпечення системами інженерної інфраструктури міста, розвитку транспортної інфраструктури, заходи із інженерної підготовки та захисту території, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному життєвого середовища міста. Серед головних заходів, що мають безпосередній вплив на санітарно-гігієнічні умови проживання населення та забезпечують пом'якшення негативних наслідків реалізації проекту можна виділити:

- створення нових вулиць з метою раціональної організації руху транспорту, подальший розвиток вулично-дорожньої мережі;
- будівництво нових доріг з сучасними технічними параметрами та реконструкція існуючих; будівництво транспортних розв'язок;
- розвиток системи газопостачання - проведення реконструкції існуючих джерел, газо забезпечення, із застосуванням прогресивних технологій;
- впровадження теплових установок сучасного типу з використанням природних джерел енергії в тому числі в установках приватного сектору та дотримання правил експлуатації та технічного утримання;

- розвиток систем водопостачання з метою повного забезпечення населення системою централізованого водопостачання для забезпечення необхідною кількістю води та якістю, що відповідає санітарним нормам.

Зазначені заходи сприятимуть запобіганню забрудненню підземних та поверхневих водних ресурсів:

- розвиток системи відведення поверхневого стоку з усієї території міста;
- будівництво очисних споруд зливової каналізації в проектних місцях випуску стічних вод, що дозволить зменшити забруднення води, покращити санітарно-гігієнічні умови території;
- виконання комплексу заходів з інженерної підготовки та захисту території від несприятливих природних процесів;
- виконання комплексу заходів із зменшення рівнів фізичних факторів впливу на навколишнє середовище та сельбищно-рекреаційну зону міста;
- розвиток інфраструктури управління відходами (розроблення спеціалізованої схеми санітарного очищення міста Ужгорода та інше).

Значна частка зелених зон буде призначена для пішохідних та велосипедних доріжок, дитячих та спортивних майданчиків, що сприятиме покращенню якості міського середовища, включаючи здоров'я населення. Виконання заходів, передбачених містобудівною документацією, матиме позитивний вплив на всі складові навколишнього середовища, включаючи здоров'я населення, поліпшення загального екологічного та естетичного стану міста. Також пропонується низка заходів адміністративного характеру, які не можуть бути включені в рамки документу державного планування (проекту оновленого генерального плану), але сприятимуть його впровадженню.

Під час процесу СЕО на етапі збору даних та аналізу поточної ситуації було визначено необхідність проведення таких заходів:

- для забезпечення ефективної роботи органів місцевого самоврядування, органів охорони навколишнього середовища та охорони здоров'я при прийнятті обґрунтованих рішень здійснювати розвиток системи моніторингу якості повітря в сельбищній зоні де буде проводитись планова діяльність та ділянках магістральної вулиці загальноміського значення;
- моніторинг виконання заходів з санітарного очищення території міста;
- здійснення контролю за зберіганням родючого шару ґрунтів, який зазнає переміщення під час будівельних робіт та його подальшим використанням для ландшафтного благоустрою.

Реалізація рішень містобудівної документації та реалізація рекомендованих природоохоронних заходів потребуватиме значних інвестицій. Цього можна досягти шляхом мобілізації місцевого бюджету, місцевого екологічного фонду, участі бізнесу, залучення коштів з державного екологічного фонду, інвестицій державних та міжнародних фінансових установ, коштів благодійних міжнародних фондів з охорони довкілля.

8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ РОЗГЛЯДАЛАСЬ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, В ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

З метою розгляду альтернативних проектних рішень та їх екологічних наслідків під час СЕО детального плану території обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді Закарпатської області, передбачається розглянути «Нульовий сценарій», без впровадження проектних змін.

Альтернатива 1:

«Нульовий сценарій» – тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку не

затвердження зазначеного документа державного планування.

8.1. Ускладнення що виникли в процесі проведення СЕО

Серед ускладнень що виникли в процесі проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити наступні фактори:

- відсутність офіційних багатьох статистичних даних окремо по м. Ужгороду, через те що встановлені форми державної статистичної звітності передбачають збір, обробку та офіційну звітність по області. Таким чином висновки отримані в результаті аналізу статистичних даних мають певний відсоток похибки.

- обмежений рівень сприяння обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, в наданні вихідних даних для виконання стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.

9. ЗАХОДИ ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ

Організація моніторингу детального плану території, обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді, Закарпатської області рекомендується шляхом здійснення наступних заходів:

- порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками, в яких реалізуються заходи діяльності, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження. У разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів планованої діяльності;

- порівняння фактичних показників індикаторів виконання заходів планованої діяльності, зокрема рівня викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Транскордонний вплив під час реалізації планованої діяльності відсутній.

У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки, як зазначалося вище, буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів. Рівень утилізації відходів, що є важливим індикатором регіонального розвитку, може залишитися на незмінному рівні.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1 -10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНИХ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування.

Детальний план є містобудівною документацією місцевого рівня, яка розробляється з метою визначення планувальної організації і функціонального призначення, просторової композиції і параметрів забудови та ландшафтної організації кварталу, мікрорайону, іншої частини території населеного пункту, призначених для комплексної забудови чи реконструкції.

Детальний план території розроблений відповідно до рішення Ужгородської міської Ради № 805 від 09.11.2017 р. ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування та забудова територій» з врахуванням вимоги Закону України «Про регулювання містобудівної

діяльності», ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту», ДБН В.2.3-5-2001 «Вулиці та дороги населених пунктів», ДБН Б.2.4-1-94 «Планування і забудова сільських поселень» та Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів (наказ № 173 від 19.06.96).

Мета розроблення містобудівної документації є виготовлення детального плану території і має наметі аналіз існуючої забудови та розробку варіанту планувальної структури п'ятиповерхової житлової забудови.

При розробленні СЕО вивчені головні стратегічні документи, плани і програми, що діють на національному, регіональному та місцевому рівнях, проведений аналіз їх головних цілей, які в тій чи іншій мірі визначають передумови для прийняття проектних рішень.

Характеристика поточного стану довкілля і здоров'я населення, в тому числі на територіях які ймовірно зазнають впливу, та прогнози зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено.

При аналізі та оцінці поточного стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я.

В процесі роботи були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються суб'єктами в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на районному та обласному рівні.

Ключові виявлені екологічні проблеми міста, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування.

Серед важливих екологічних проблем міста, в тому числі що мають ризики впливу на здоров'я населення, можна виділити наступні: Забруднення атмосферного повітря, що відбувається переважно за рахунок викидів від пересувних джерел, насамперед автотранспортних засобів. Вплив від транспорту є найбільш критичним на магістральних вулицях. Зазначені ризики є основними серед потенційних впливів на стан здоров'я населення. Забруднення поверхневих вод, що обумовлене скидами недостатньо очищених і забруднених стічних вод у водойми.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, та шляхи їх врахування.

В процесі виконання СЕО був проведений аналіз низки документів міжнародного, державного, регіонального та місцевого рівня, що містять зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативного впливу на здоров'я населення. Також були розглянуті документи, що містять екологічні цілі а також відповідні завдання у сфері охорони здоров'я. Аналіз також включав цілі, які мають відношення до генерального плану, та цілі, які можуть бути вирішені на іншому рівні планування. Результати аналізу цілей та завдань екологічної політики визначених у вищезазначених документах показали високу ступінь відповідності цілям, визначеним в містобудівній документації генеральний план міста Ужгорода.

Опис наслідків реалізації проектних рішень документу державного планування для довкілля, а також для здоров'я населення, у тому числі кумулятивних, синергічних, позитивних і негативних наслідків.

Проведений аналіз виявив потенціал для позитивного впливу проекту оновленого генерального плану на навколишнє середовище та здоров'я населення. Водночас, були виявлені ризики та потенційні негативні наслідки, що можуть виникнути внаслідок реалізації окремих рішень, прийнятих в проекті детального плану території. З метою запобігання, мінімізації та пом'якшення потенційних негативних наслідків

запропонована низка заходів, в тому числі необхідність перегляду деяких проектних рішень з подальшим коригуванням документу державного планування. Перегляд проектних рішень пов'язаний переважно із необхідністю збереження природних комплексів, регулюванням щільності забудови, зменшенням антропогенного навантаження на середовище населеного пункту.

Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.

На основі аналізу виконаного в СЕО, з метою сприяння досягненню цілей екологічної політики, встановлених на національному та місцевому рівнях, запропоновано низку заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я населення, що впливають з реалізації містобудівної документації. Реалізація детального плану території потребує виконання значної кількості заходів, визначених в містобудівній документації: розвитку інженерної та транспортної інфраструктури міста; заходів із інженерної підготовки та захисту території; розвитку господарського комплексу; охорони навколишнього природного середовища, виконання яких є невід'ємною складовою створення сприятливого в екологічному відношенні середовища населеного пункту.

Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації тощо).

У контексті стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації з метою розгляду альтернативних проектних рішень та їх екологічних наслідків під час СЕО детального плану території обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді, Закарпатської області, передбачається розглянути «Нульовий сценарій», без впровадження проектних змін.

Альтернатива 1:

«Нульовий сценарій» – тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку не затвердження зазначеного документа державного планування.

Заходи передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Моніторинг наслідків реалізації містобудівної документації є комплексним процесом проведення якого є невід'ємною складовою своєчасного забезпечення міського середовища, що розвивається і трансформується, системами інженерної інфраструктури, об'єктами побутового та соціального обслуговування населення, благоустрою території, що відповідно впливає на якість довкілля та комфортність проживання населення. Для проведення моніторингу реалізації рішень містобудівної документації наведені основні чинники, що потребують особливої уваги та контролю, визначені показники для здійснення контролю та запропоновані необхідні заходи для моніторингу впливів під час реалізації документу державного планування. Здійснення моніторингу впливів реалізації документу державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що можуть негативно впливати на комфортність проживання населення - обґрунтувати необхідні заходи по їх усуненню, а також проводити інформування громади міста про стан реалізації містобудівної документації, поточні ускладнення та прогнозні терміни їх усунення.

Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Транскордонний вплив під час реалізації планованої діяльності відсутній.

У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки, як зазначалося вище, буде обумовлений впливом існуючих

незмінних факторів. Рівень утилізації відходів, що є важливим індикатором регіонального розвитку, може залишитися на незмінному рівні.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що детальний план території обмеженої вулицями Миколи Бобяка, Приладобудівників та річкою Уж у місті Ужгороді Закарпатської області в основному відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів планової діяльності не справляє значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

За результатами СЕО надано рекомендації до змісту заходів планової діяльності та заходи з моніторингу впливу реалізації планової діяльності на довкілля, що відповідно до ст. 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» повинно бути враховане в документі детального планування.

Розробники звіту:

Кандидат наук з державного управління,
доцент, завідувач кафедри землевпорядкування та кадастру УжНУ
голова ГО «Інститут раціонального природокористування»

В. Ю. Пересоляк

Кандидат сільськогосподарських
наук, доцент кафедри землевпорядкування та кадастру

В.О. Романко

Лікар – імунолог Ужгородської міської
поліклініки

Г.В. Пересоляк

ФОП

В. В. Яким

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/23_54-19.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. - Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf.
3. Все про Закарпатську область. <http://ukr.tur.narod.ru/turizm/regionukr/zakarp/geopoloshzak/geopolozakar.htm>.
4. Екологічний паспорт Закарпатської області http://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308.
5. ВИКИДИ В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/navkol/2018/dioks_atm_pov_1990-2017.pdf.
6. ЗАХВОРЮВАНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/medicine/zahvor_naselen.pdf.
7. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО 2020 РОКУ http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2015/05/Strategiya.pdf.
8. Закарпаття – мій край. <http://carpathia.uz.ua/zakarpattyja-mij-kraj>.
9. С.С. Поп. Природні ресурси Закарпаття. – Ужгород: ТОВ «Спектраль», 2002.-296с.
10. В. Ю. Пересоляк, М. М. Ходанич. Моніторинг ґрунтів Закарпаття. Монографія. Ужгород.Видавництво «ТУРпрес», 2013-110 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/2660>.
11. Звіт про виконання природоохоронного заходу “Розробки проекту екомережі Закарпатської області (продовження робіт) http://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=53.
12. Система державного моніторингу якості поверхневих вод Закарпатської області http://ecozakarpat.net.ua/?fbclid=IwAR1K730nUuoELeA14aVY6neTvjtAqvqaesswyt0OxSnowyh_zgwjbgWEnvo.
13. Електронний ресурс: <http://old.rada-uzhgorod.gov.ua/uzhgorod/konceptia3>.

Додаток 1. Захворюваність населення

	Кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань, тис. - усього	У тому числі								
		Новоутворення	хвороби нервової системи ¹	хвороби системи кровообігу	хвороби органів дихання	хвороби шкіри та	хвороби кістково-м'язової	хвороби сечостатевої системи	уроджені аномалії (вади розвитку),	травми, отруєння та деякі інші
						підшкірної клітковини	С-ми і сполуч. тканини		деформації та хро-сомні порушення	наслідки дії зовнішніх причин
1995	751,4	4,8	72,2	53,4	296,5	52,3	37,7	37,2	1,9	47,1
1996	752,5	5,9	72,6	61,5	288,8	50,6	38,0	37,3	2,3	51,0
1997	776,0	5,9	78,0	62,6	311,6	51,1	37,7	38,5	2,2	44,6
1998	792,9	6,0	79,0	72,5	308,5	51,0	38,2	38,3	2,3	43,6
1999	834,5	7,0	22,0	92,2	316,0	43,9	35,5	38,5	2,3	48,9
2000	849,2	6,2	21,0	97,7	314,2	42,6	35,9	37,5	2,1	44,7
2001	904,7	7,5	21,9	104,5	344,3	43,6	39,8	41,2	2,1	44,0
2002	883,5	8,3	24,0	110,9	323,0	41,6	41,6	41,1	1,9	46,0
2003	882,5	9,0	23,0	113,7	324,3	41,3	38,5	39,7	2,0	46,6
2004	860,1	7,2	19,7	111,1	312,9	38,9	42,1	39,0	1,9	50,6
2005	841,8	6,4	19,5	107,8	315,0	41,1	39,2	37,1	1,9	48,0
2006	809,6	8,1	19,3	97,8	301,9	42,0	38,6	36,2	1,7	46,5
2007	831,0	6,9	19,2	95,5	326,7	40,5	40,3	36,2	1,6	44,7
2008	837,4	7,6	19,3	94,1	337,3	43,8	40,4	35,7	1,8	48,4
2009	841,7	8,0	20,0	91,4	355,9	41,3	36,8	37,6	1,9	48,4
2010	817,5	8,4	20,5	79,7	338,7	41,0	35,9	38,0	1,9	48,8
2011	795,7	8,1	20,8	74,7	335,1	38,2	33,5	37,0	1,9	48,1
2012	792,9	7,9	19,9	68,1	336,0	40,8	31,9	34,8	1,8	48,3
2013	775,7	8,1	18,8	62,1	329,9	41,4	30,6	34,2	1,7	48,4
2014	752,5	8,1	18,7	58,7	328,4	36,4	29,0	32,4	1,5	48,2
2015	760,5	8,2	18,9	60,1	341,4	36,2	28,5	30,6	1,7	47,4
2016	767,4	8,4	18,5	61,0	346,6	36,9	29,5	29,9	1,4	48,8
2017	737,6	8,4	19,3	61,0	325,8	35,4	29,2	32,4	1,4	45,1

¹ Згідно з МКХ-10, починаючи з 1999р., з класу хвороб нервової системи і органів чуття вилучені і сформовані в окремі класи хвороби ока та його придаткового апарату і хвороби вуха та соскоподібного відростка.

